

ЕКОНОМІКА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ І УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ (обов'язкова)	
Ступінь вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Освітньо-професійна програма:	«Геодезія та землеустрій»
Спеціальність	G18 Геодезія та землеустрій
Курс навчання, семестр	1 рік навчання, 1 семестр,
Кількість кредитів	4 кредитів ЄКТС, 120 годин
Мова викладання	українська
Дні, час, місце	вул. Львівська, 15, НЛК № 1, за розкладом
Консультації	вул. Львівська, 15, НЛК № 1, 224, щотижнево за розкладом

СИЛАБУС

Викладач:	Доктор економічних наук, професор кафедри водних біоресурсів та аквакультури <i>Сербов Микола Георгійович</i>
Кафедра	кафедра водних біоресурсів та аквакультури
Контактна інформація:	serbovng@gmail.com

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися через вказаний e-mail та очні зустрічі на консультаціях.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Метою дисципліни є формування у здобувачів системних знань із теоретичних та прикладних аспектів економіки землекористування і управління земельними ресурсами, умінь аналізувати ефективність заходів управління земельними ресурсами різного цільового призначення, прийняття управлінські рішення з урахуванням сучасних економічних, екологічних та ринкових чинників.

Завданням навчальної дисципліни є ознайомити здобувачів з базовими поняттями економіки виробництва у сфері землекористування і управління земельними ресурсами; сучасне законодавство, нормативно-розпорядчі, методичні та інші правові документи, які регламентують економічну складову землекористування та управління земельними ресурсами, формування навичок складання бізнес-планів та економічних розрахунків для впровадження нових технологій у галузі; обґрунтовувати раціональне використання природних ресурсів в сфері землекористування і управління земельними ресурсами, варіантне проєктування та планування землекористування з урахуванням критеріїв соціальної і еколого-економічної ефективності; розвивати здатність обґрунтовувати сучасні інвестиційні рішення, проводити оцінку ризиків і прогнозувати економічні результати в процесі землеустрою.

Пререквізити курсу: Курс «Економіка землекористування і управління земельними ресурсами» викладається після засвоєння студентами обов'язкових та вибіркових освітніх компонентів, передбачених освітньою програмою першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Постреквізити: Знання та компетентності, набуті під час вивчення дисципліни «Економіка землекористування і управління земельними ресурсами», використовуються при подальшому вивченні таких освітніх компонентів: «Організація використання, охорона та моніторинг земель», «Оцінка земель», «Технологія геодезичних вимірювань».

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен :

знати: набувають знання, які мають значення для фундаментальної підготовки землевпорядників або економістів широкого профілю; засвоюють економічні і правові знання, необхідні для вивчення інших землевпорядних та фінансово-економічних дисциплін і практичної діяльності в сфері економіки землекористування та інвестицій, управління земельними ресурсами та землеустроєм; формують свій науковий і практичний світогляд; формують економічну і правову культуру здатність приймати правильні рішення в професійній діяльності у сфері землеустрою та в управлінських рішеннях тощо.

вміти: здійснювати економічний аналіз виробничої діяльності об'єктів господарської діяльності в управління земельними ресурсами; розраховувати собівартість, прибутковість та рентабельність процесів землекористування та управління земельними ресурсами; застосовувати методи економічного обґрунтування доцільності впровадження інноваційних технологій; розробляти бізнес-плани та інвестиційні проекти в галузі; визначати оптимальну структуру витрат і прогнозувати фінансові результати землекористування та управління земельними ресурсами.

бути здатним: планувати та виконувати наукові економічні дослідження у сфері землеустрою і управління земельними ресурсами; формулювати наукові проблеми, визначати мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження; здійснювати пошук, критичний аналіз та систематизацію наукової інформації; добирати й застосовувати сучасні методи обробки, економічного аналізу та оцінювання земельно-кадастрових і геопросторових даних; аналізувати та інтерпретувати результати досліджень, визначати їх наукову новизну і практичне значення; оформлювати та оприлюднювати результати досліджень з дотриманням принципів академічної доброчесності; готувати та презентувати результати власного дослідження, вести наукову дискусію та аргументовано відстоювати власні висновки.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Курс буде викладений у формі: лекцій (20 год.), практичних занять (20 год.) та організації самостійної роботи студентів (80 год.).

Тема	Зміст	Форми робіт
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи економіки землекористування та управління земельними ресурсами		
Тема 1. Предмет, метод і завдання економіки землекористування та управління земельними ресурсами	Економічні категорії та показники у сфері землекористування і управління земельними ресурсами. Процеси формування, розподілу та охорони земельного фонду, економічні механізми регулювання ринку землі та оцінки майна. Діалектичний, системний, економіко-статистичний, балансовий, картографічний та геоінформаційний методи. Забезпечення раціонального та ефективного управління земельними ресурсами, охорона земель, ведення достовірного обліку та кадастру.	Опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу; опрацювання практичних робіт, додаткового матеріалу.
Тема 2. Ціноутворення землі як механізм розподілу ресурсів у ринковій економіці	Економічна суть та складові ціни земельних ресурсів. Функції ціноутворення як механізму розподілу (аллокаційна, стимулююча, інформаційна). Чинники, що впливають на ринкову оцінку та розподіл (мінливі, стабільні). Особливості ринку землі в Україні. Обмеження ринкового механізму, регулююча функція держави. Проблемні питання: екологічні наслідки, соціальна несправедливість, хаотичність. Функції держави (зонування, податкова політика, екологічне законодавство).	Опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу; опрацювання практичних робіт, додаткового матеріалу. Модульна контрольна робота №1

Змістовий модуль 2. Методологія та методика оцінки економічної ефективності землекористування і управління земельними ресурсами. Ціноутворення землі.		
Тема 3. Оптимізація землекористування в умовах ринкових земельних відносин	Суть та мета оптимізації, ринкові механізми оптимізації. Основні напрями та аспекти оптимізації (економічний, екологічний, правовий). Формування раціональної структури угідь залежно від їхнього природного потенціалу. Поєднання державного регулювання та ринкової саморегуляції. Використання сучасних геоінформаційних систем та технологій (ГІС) для моніторингу стану землекористування і управління земельними ресурсами.	Опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу; опрацювання практичних робіт, додаткового матеріалу.
Тема 4. Методологія оцінки економічної ефективності землекористування і управління земельними ресурсами	Система показників, що вимірюють співвідношення між отриманими результатами (ефектом) та витратами чи площею використаних земель. Основні методичні підходи (системний, інтегральний, еколого-економічний). Система показників та індикаторів оцінки економічної ефективності. Оцінка рівня деградації ґрунтів, екологічної стійкості території.	Опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу; опрацювання практичних робіт, додаткового матеріалу.
Тема 5. Економіка організації землеволодіння та землекористування. Стандартизація і нормування у галузі охорони земель.	Ефективне економічне господарювання через раціональне використання та збереження земельних ресурсів. Економіка організації землеволодіння і землекористування: мета, основні завдання, економічні інструменти стимулювання. Стандартизація і нормування у галузі охорони земель: встановлення єдиної системи обов'язкових норм, стандартів та правил регулювання господарської діяльності, забезпечення екологічної та санітарно-гігієнічної безпеки, збереження і відтворення родючості ґрунтів. Області регулювання.	Опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу; опрацювання практичних робіт, додаткового матеріалу. Модульна контрольна робота №2

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Волошкіна О.С., Василенко Л.О. Збалансоване природокористування: конспект лекцій. Київ: КНУБА, 2026 64 с. URL: http://elibrary.collegesnau.com/wp-content/uploads/2026/06/09-%D0%B5-2026-10_V_26.pdf
2. Забалуєв В.О., Балаєв А.Д., Тонха О.Л., Піковська О.В. Ґрунтова деградація і технології відтворення родючості ґрунтів: Навчальний посібник. Київ.: НУБіП України, 2023. 284 с. URL: <https://dglb.nubip.edu.ua/handle/123456789/10634>
3. Новаковська, І.О. Економіка землекористування: навчальний посібник. К.: Аграрна наука, 2018. 400 с. URL: <https://dglb.nubip.edu.ua/items/45a5b936-f9f4-4ff2-8a42-ae3a709f1339/full>
4. Третяк А.М., Третяк В.М., Курильців Р.М., Прядка Т.М., Третяк Н.А. Управління земельними ресурсами та землекористуванням: базові засади теорії, інституціалізації, практики: монографія/ за заг. ред. А.М. Третяка. Біла Церква:

5. Третяк А.М., Другак В.М., Гунько Л.А., Гетманьчик Л.П. Землевпорядне проектування: організація територій сільськогосподарських підприємств методом еколого-ландшафтного землеустрою: навчальний посібник. Херсон: Олді-плюс, 2014. 236 с.

6. Третяк А.М., Третяк В.М., Гунько Л.А. Землевпорядне проектування: Організація землекористування структурних елементів екомережі України на місцевому рівні: навчальний посібник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2016. 184 с.

7. Третяк А.М., Третяк В.М., Прядка Т.М., Гунько Л.А., Капінос Н.О., Третяк Р.А., Третяк Н.А. Економіка землекористування та землевпорядкування (в 2-х частинах). Економіка землевпорядкування. Ч.ІІ. II-е доповнене видання: навчальний посібник/ за заг. ред. А.М. Третяка]. Суми: «ТОВ «Білоцерківдрук», 2025. 458 с. URI: <https://repo.snau.edu.ua/xmlui/handle/123456789/14773>

Додаткова

1. Колодій П.П., Черечон О.І., Тишковец В.В., Сухомлін Л.В., Гермонова К.О. Управління земельними ресурсами. Економіка землекористування: посібник. Т.2. TEMPUS IV, 2012. 438 с.

2. Гнатів П.С., Хірівський П.Р. та ін. Природні ресурси України: навчальний посібник. Львів: «Камула», 2012, 336 с. URL: https://www.academia.edu/38062128/Природні_ресурси_України

3. Дронова О. Л., Запотоцький С. П. Сучасне природокористування: суспільно-географічний контекст : навчально-методичний посібник. К. : Прінт-Сервіс, 2018. 214 с. URL: <http://elibrary.collegesnau.com/wp-content/uploads/2026/06/posibnikdronovazapot2018.pdf>

4. Лазарева О. В., Мась А.Ю. Економіка землеустрою. Практикум для студентів спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій» галузі знань: 19 «Архітектура та будівництво»: методичні рекомендації. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, Методична серія, вип. 345. 2021. 60 с.

5. Павлов В.І., Гарната О.М., Веремєєнко Т.С., Фесіна Ю.Г. Економіка землекористування: навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Рівне: НУВГП, 2016. 188с.

6. Паньків З., Кирильчук А., Яворська А. Кадастр природних ресурсів: навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2024. 204 с. URL: http://elibrary.collegesnau.com/wp-content/uploads/2026/06/Pankiv_Kyrylchuk_YAvorska_2024.pdf

7. Петраковська О., Бєрова П. Економіка землекористування: конспект лекцій. К.: КНУБА, 2024, 88 с. URL: <https://repository.knuba.edu.ua/server/api/core/bitstreams/46af465e-16f7-482a-8eff-1679735512ed/content>

8. Третяк А.М., Третяк В.М., Третяк Р.А. Землевпорядне проектування: впорядкування землеволодінь і землекористувань та організація території сільськогосподарських підприємств: навчальний посібник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2016. 172 с.

9. Управління земельними ресурсами: навчальний посібник/ Г.І. Шарий, В.В. Тимошевський, Р.А. Міщенко, І.А. Юрко. Полтава: ПолтНТУ, 2019. 172 с. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/media/26013>

Нормативно-правове забезпечення

1. Земельний Кодекс України (із змінами та доповненнями станом на 01.07.2026р). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
2. Податковий кодекс України (із змінами та доповненнями станом на 28.05.2026р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n6823>
3. Про затвердження Методики нормативної грошової оцінки земельних ділянок. Постанова КМУ № 1147 від 3 листопада 2021 р. (із змінами та доповненнями станом на 27.05.2026р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1147-2021-%D0%BF#Text>
4. Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру. Постанова КМУ № 1051 від 17 жовтня 2012 р. (із змінами та доповненнями станом на 06.05.2026р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012-%D0%BF#Text>
5. Про землеустрій. Закон України від 22.05. 2003 № 858-IV (із змінами та доповненнями станом на 25.02.2026р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>
6. Про оренду землі. Закон України від 06.10.1998 № 1264-XIV (із змінами та доповненнями станом на 30.06.2026р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14#Text>
7. Про оцінку земель. Закон України № 1378-IV від 11.12.2003 р. (із змінами та доповненнями станом на 25.03.2025р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1378-15#Text>

Електронні інформаційні ресурси

1. Репозитарій ОНУ імені І.І.Мечникова <https://dspace.onu.edu.ua/home>
2. Репозитарій факультету ФГМіЕ <http://eprints.library.onu.edu.ua>
3. Бібліотека ОНУ імені І.І.Мечникова <http://lib.onu.edu.ua/>
4. Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру (Держгеокадастр) <https://land.gov.ua/monitorynh-zemelnykh-vidnosyn/>
5. Публічна кадастрова карта <http://map.land.gov.ua/kadastrova-karta>

ОЦІНЮВАННЯ

Форма контролю – іспит.

Проведення контролю результатів навчання здобувачів відбувається відповідно до Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти Одеського національного університету імені І.І. Мечникова URL : https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/poloz-org-kontrol_2022.pdf

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів та перескладання: У випадку пропуску заняття з поважних причин здобувач зобов'язаний виконати контрольну роботу за відповідною темою у позанавчальний час за погодженням з викладачем. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Політика щодо академічної доброчесності: під час опанування навчальної дисципліни

категорично не припускаються будь-які види порушень академічної доброчесності з боку як здобувачів вищої освіти, так й викладача. У разі виявлення та фіксації будь-якого виду порушення академічної доброчесності, до порушника будуть застосовані санкції, передбачені Законом України «Про академічну доброчесність» та внутрішніми нормативними документами Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Політика щодо використання штучного інтелекту: в ході опанування цієї навчальної дисципліни забороняється оприлюднення текстів, зображень, моделей, даних, інших результатів, згенерованих штучним інтелектом, як результатів власної академічної та навчальної діяльності, якщо це не дозволено умовами навчального завдання, а сам цей факт не зазначено в навчальному завданні чи супровідних матеріалах до нього. Під час проходження підсумкового оцінювання використання ресурсів штучного інтелекту забороняється.

Використання комп'ютерів/ телефонів на занятті: під час занять не дозволяється користуватися мобільними телефонами, які попередньо мають бути переведені у беззвучний режим. Електронні пристрої використовуються лише за умов наявності відповідної вимоги в навчальному завданні.

Комунікація: Всі робочі оголошення або надсилаються через старосту академгрупи на електронну пошту, або через чат академгрупи у Viber. Студенти мають регулярно перевіряти повідомлення і вчасно на них реагувати